

Lector univ. dr. **Ioana Pădurariu**

Dezvoltare durabilă și protecția mediului

Editura
Hamangiu

Capitolul al II-lea. Răspunderea juridică în dreptul mediului

Secțiunea 1. Preliminarii

Privită din punct de vedere strict lingvistic, răspunderea¹ este obligația unei persoane la îndeplinirea unei acțiuni, a unei sarcini etc. În fapt, ea reprezintă sau ar trebui să reprezinte conștientizarea persoanei că are o datorie față de societate în ansamblul ei, față de comunitatea în care trăiește, prin înțelegerea sensului și a însemnătății comportamentului său.

Răspunderea juridică, formă a răspunderii sociale, constituie o categorie juridică, specifică tuturor ramurilor de drept, ce comportă ideea de sancțiune juridică, deoarece intervine în cazul încălcării prevederilor legale și are ca efect aplicarea de sancțiuni conform legii.

Prin urmare, ideea de la care pornim este aceea că, pentru soluționarea unei probleme specifice societății umane, cum este cea a protecției mediului, se cer aplicate și reguli specifice, iar având în vedere faptul că fenomenele naturii decurg independent de voința umană și că orice intervenție a omului în mediu duce inevitabil la modificări, și procedeele utilizate la soluționarea acestor probleme trebuie să fie tot categorice, drastice și exclusive, astfel ca în final ele să excludă intervenția sau să înlăture în totalitate consecințele acestei activități.

În particular, în materia dreptului mediului, orice persoană care nu respectă legislația mediului poate fi trasă la răspundere juridică, indiferent dacă este o persoană fizică sau o persoană juridică. De asemenea, cei care răspund pot fi atât agenți poluanți (când prin faptele lor poluează efectiv și direct mediul), cât și agenți nepoluanți (când prin faptele² lor ilicite nu

---

¹ A se vedea definiția termenului „răspundere” la adresa <https://dexonline.ro/definitie/r%C4%83spundere/definitii>, accesată ultima oară la data de 15 septembrie 2025.

² Cu referire la următoarele posibile situații: schimbarea categoriei de folosință a terenurilor agricole sau forestiere fără aprobare, refuzul de prezentare autorităților pentru mediu a datelor privitoare la emisiile de poluanți, prezentarea de date sau informații false în studiile de impact asupra mediului etc.

poluează propriu-zis mediul, dar aceste fapte sunt sancționabile după normele de dreptul mediului)¹.

Răspunderea juridică pentru încălcarea normelor dreptului mediului, raportat la specificul normei juridice încălcate, poate fi civilă, contravențională sau penală. Astfel, observăm că, în cazul ultimelor două forme, ea diferă, în principiu, în funcție de gradul de pericolozitate socială a faptei. Dacă prin fapta respectivă sau printr-o altă faptă, care nu este nici contravenție, nici infracțiune, se cauzează și un prejudiciu patrimonial, intervine răspunderea civilă, cu caracter reparator.

Regulile aplicabile în cazul acestor forme de răspundere sunt cuprinse în legislația mediului, iar în măsura în care ele sunt neîndestulătoare sau lipsesc, se vor aplica normele dreptului penal, civil, administrativ, ca norme de drept comun.

În dreptul mediului, în aspectele referitoare la răspundere, accentul se pune pe activitatea de prevenire, nu pe cea de reparare, adesea repararea fiind imposibilă, deteriorarea fiind ireversibilă și fără efecte asupra factorilor poluatori.

Prevenirea se realizează prin impunerea unor condiții pentru licențierea sau autorizarea funcționării activității, activități de supraveghere și control, dreptul publicului de a acționa în cazul unui pericol iminent etc.

Răspunderea persoanei fizice și a persoanei juridice în dreptul mediului este consacrată la nivel internațional, la nivelul Uniunii Europene și la nivel național.

La nivel internațional, problema răspunderii statelor pentru prejudiciile create de sursele de poluare aflate pe teritoriul acestora, dar care cauzează prejudicii pe teritoriul altor state, s-a ridicat pentru prima dată în 1941 în cazul topitoriei Trail², reținându-se că „niciun stat nu are dreptul de a folosi teritoriul sau de a permite folosirea acestuia într-un mod în care fumul să producă un prejudiciu pe teritoriul altui stat sau bunurilor

---

¹ A se vedea și T. DIACONU, *Răspunderea juridică în dreptul mediului înconjurător*, disponibil la adresa <https://legalup.ro/raspunderea-juridica-dreptul-mediului-in-conjurator/>, accesată ultima oară la data de 15 septembrie 2025.

² A se vedea Trail Smelter Case (USA, Canada), https://legal.un.org/riaa/cases/vol_iii/1905-1982.pdf, adresă accesată ultima oară la data de 26 noiembrie 2025.

persoanelor care se găsesc pe acesta”. În urma deciziei în această speță, s-a stabilit că statul este considerat în culpă atunci când nu supraveghează activitățile desfășurate pe teritoriul său, activități care produc daune altor state.

Ca regulă, răspunderea statului este una bazată pe culpă. În mod excepțional, răspunderea internațională a statului va fi una obiectivă în cazul accidentelor nucleare sau al celor cauzate de navele spațiale, situație în care răspunderea este atrasă prin simpla încălcare a normelor internaționale în materie, independent de culpă.

Angajarea răspunderii internaționale pentru dauna cauzată mediului presupune îndeplinirea unor *condiții* dificil de realizat, în special în cazul poluării transfrontaliere, condiții precum: *existența culpei statului în cauză* (culpă constând în nesupravegherea activității poluatoare și care este, de regulă, prezumată); *existența unui raport de cauzalitate între actul incriminat și paguba produsă* (aceasta ridică probleme din cauza unor elemente precum distanța dintre sursa de poluare și locul unde se produce paguba, evoluția în timp a efectelor posibile, rolul circumstanțelor geografico-climatice în atenuarea sau în amplificarea consecințelor negative, interferența dintre diferitele forme de poluare și dificultatea distingerii contribuției fiecăreia etc.); *identificarea autorului poluării* (o operațiune dificilă în cazul poluării la mare distanță); *existența și evaluarea prejudiciului* (evaluarea prejudiciului reprezintă o altă problemă dificilă, cu atât mai mult cu cât revenirea la starea anterioară este deseori imposibilă în domeniul mediului).

La nivelul Uniunii Europene, în materia răspunderii contravenționale relevante sunt Directiva 2004/35/CE privind răspunderea pentru mediul înconjurător în legătură cu prevenirea și repararea daunelor aduse mediului, transpusă în dreptul român prin O.U.G. nr. 68/2007 privind răspunderea de mediu cu referire la prevenirea și repararea prejudiciului asupra mediului¹, și Directiva (UE) 2024/1203 privind protecția mediului prin intermediul dreptului penal².

---

¹ M. Of. nr. 446 din 29 iunie 2007.

² J.O. L 1203 din 30 aprilie 2024.

Răspunderea *în dreptul intern* este reglementată, de principiu, prin O.U.G. nr. 195/2005 privind protecția mediului și prin O.U.G. nr. 68/2007 privind răspunderea de mediu cu referire la prevenirea și repararea prejudiciului asupra mediului, completate de dreptul comun în materie civilă, administrativă sau penală.

Secțiunea a 2-a. Răspunderea civilă în dreptul mediului

§1. Considerații introductive

Răspunderea civilă delictuală (dreptul comun) își are sediul materiei în art. 1349 și urm. C. civ.¹, care prevede în alin. (1) că „Orice persoană are îndatorirea să respecte regulile de conduită pe care legea sau obiceiul locului le impune și să nu aducă atingere, prin acțiunile ori inacțiunile sale, drepturilor sau intereselor legitime ale altor persoane”.

În dreptul comun, elemente constitutive ale răspunderii sunt fapta ilicită, prejudiciul, legătura de cauzalitate dintre fapta ilicită și prejudiciu, precum și culpa autorului faptei ilicite. Aceste elemente trebuie să fie îndeplinite în mod cumulativ. În domeniul protecției mediului, răspunderea civilă delictuală sancționează faptele licite și pe cele ilicite care provoacă daune de mediu.

În situațiile în care se constată producerea unui prejudiciu prin diferitele comportamente care pot fi adoptate în acest domeniu, se impune a se realiza recuperarea lui pe calea răspunderii civile. În domeniul protecției mediului se face apel la două instituții clasice de drept civil, și anume la normele referitoare la raporturile de vecinătate (a căror esență privește concilierea intereselor agentului poluant cu cele ale victimei poluării, stabilindu-se atât limitele admisibile ale poluării, cât și obligația corelativă ca daunele să fie suportate de către cel care poluează) și la normele care reglementează răspunderea civilă reparatorie.

Pentru angajarea răspunderii civile în domeniul dreptului mediului este necesară îndeplinirea mai multor condiții: să fie săvârșită o faptă cu

---

¹ Legea nr. 287/2009 (republicată în M. Of. nr. 505 din 15 iulie 2011).

caracter licit sau ilicit¹, să existe un prejudiciu/o daună ecologică, să existe culpa autorului (în situația excepțională a răspunderii subiective) și capacitatea delictuală a autorului în momentul săvârșirii faptei, precum și legătura de cauzalitate dintre faptă și prejudiciu. Și în domeniul dreptului mediului prejudiciul trebuie să fie cert (referirea va fi făcută nu numai la prejudiciile actuale, ci și la cele viitoare, dacă există certitudinea că ele se vor produce și există elementele necesare pentru a le determina întinderea).

În dreptul mediului, pentru prejudiciu se folosește și termenul de „daună ecologică”², ce include atât pagubele suferite prin poluare de mediul natural, cât și pe cele suportate de om sau de bunuri. Alți autori³ au distins între daunele produse prin poluare, suportate de patrimoniul identificabile și particulari, și daune ecologice propriu-zise, suportate de mediul natural în elementele sale neapropiate și afectând echilibrul ecologic în calitate de patrimoniu colectiv. Pe cale de consecință, în noțiunea de „daună ecologică” au fost incluse atât pagubele suferite prin poluare de mediul natural, cât și cele suportate de om sau de bunuri.

Prejudiciul este definit de art. 2 pct. 52 din O.U.G. nr. 195/2005 ca fiind efectul cuantificabil în cost al daunelor asupra sănătății oamenilor, bunurilor sau mediului, provocat prin poluanți, activități dăunătoare ori dezastre.

Art. 95 alin. (1) din O.U.G. nr. 195/2005 reglementează două principii care guvernează răspunderea civilă pentru fapte de mediu: *răspunderea obiectivă*, independentă de culpă, și *răspunderea solidară*, în caz de pluralitate de autori. Totuși, deși *răspunderea subiectivă* pentru pagube produse mediului se aplică rar, alin. (2) al art. 95 din O.U.G. nr. 195/2005 prevede că, „În mod excepțional, răspunderea poate fi și subiectivă pentru prejudiciile cauzate speciilor protejate și habitatelor naturale, conform reglementărilor specifice”.

---

¹ În dreptul mediului, faptele generatoare de răspundere includ fie conduite ilicite prin care se produc pagube mediului și care sunt reprobabile prin ilicitatea lor, fie o serie de activități curente, normale, licite, dar care pot constitui, în anumite situații, cauze ale vătămărilor produse mediului.

² F. CABALLERO, *Essai sur la nation juridique de nuisance*, Paris, 1981, p. 293.

³ M. PRIEUR, *op. cit.*, p. 1036-1039.

Facem precizarea că, în domeniul daunelor nucleare, răspunderea delictuală este una obiectivă, fundamentată pe ideea de risc.

§2. Răspunderea conform O.U.G. nr. 195/2005

Potrivit principiului „poluatorul plătește”¹, persoana care desfășoară o activitate ce cauzează prejudicii asupra mediului are obligația de a repara prejudiciul cauzat, însă, spre deosebire de răspunderea civilă delictuală, răspunderea pentru prejudicii cauzate mediului se bazează pe risc, și anume riscul pe care activitatea respectivă îl prezintă pentru mediu.

Măsurile reparatorii trebuie să fie proporționale cu prejudiciul cauzat și să conducă la îndepărtarea efectelor acestuia, ținând seama de principiul precauției în luarea deciziilor. În sensul adoptat de principiul precauției, riscul se referă doar la posibilitatea producerii unui eveniment sau a unei serii de evenimente ale căror importanță și întindere materială și temporală rămân necunoscute. Persoana care desfășoară o activitate ce produce un prejudiciu asupra mediului va răspunde indiferent de vinovăția sa, adică indiferent dacă a acționat cu intenție sau din culpă.

Sub aspect legislativ, putem spune că O.U.G. nr. 195/2005 reprezintă, în linii mari, prevenția în materie, iar O.U.G. nr. 68/2007 reprezintă reparația.

Riscul ecologic prezintă particularitatea că nu constă, de regulă, într-un eveniment brusc, ci este rezultatul acumulării lente a unor efecte negative, necontrolate și neremediate la timp. Astfel de efecte negative se pot propaga în lanț asupra diferiților factori naturali. Din aceste motive, răspunderea juridică pentru prejudiciile cauzate mediului prezintă anumite particularități.

Regula răspunderii obiective. Așa cum am precizat, în ceea ce privește caracterul răspunderii, conform O.U.G. nr. 195/2005², răspunderea este una obiectivă, întemeiată pe ideea de risc. Indemnizarea victimei are loc întotdeauna indiferent de culpa autorului, iar prejudiciul trebuie să fie reparat întotdeauna. Prin urmare, s-a avut în vedere și situația în care

---

¹ Consacrat în art. 3 lit. e) din O.U.G. nr. 195/2005.

² Art. 95 alin. (1) din O.U.G. nr. 195/2005.

autorul nu poate fi stabilit tocmai din cauza acumulării în timp a rezultatelor negative. În mod excepțional, răspunderea va fi subiectivă în cazul prejudiciilor create speciilor protejate și habitatelor naturale. În cazul răspunderii obiective, victima va trebui să dovedească doar existența prejudiciului și legătura de cauzalitate dintre faptă și dauna suferită, urmând a fi despăgubită indiferent de atitudinea culpabilă sau neculpabilă a autorului prejudiciului. În cazul pluralității autorilor, răspunderea este solidară. Suntem în prezența unui nou caz de răspundere solidară, care se adaugă celor prevăzute deja de Codul civil.

În ceea ce privește *autorul prejudiciului*, acesta poate fi orice persoană fizică sau juridică ce cauzează un prejudiciu mediului.

Fapta cauzatoare de prejudiciu. Dacă în dreptul comun fapta trebuie să fie ilicită pentru a atrage răspunderea, în dreptul mediului vor atrage răspunderea civilă și acele activități normale, realizate conform autorizațiilor, care însă produc prejudicii mediului.

Victima prejudiciului. Referitor la identitatea victimei prejudiciului, și anume dacă aceasta este omul sau mediul, reținem că atingerea se aduce „bunurilor-mediul”, dar că dreptul la acțiune aparține fiecărei persoane. Dreptul la acțiune este întemeiat pe existența unui drept subiectiv la mediu al fiecărei persoane, mediul și elementele sale reprezentând un *res communes*. Daunele aduse mediului creează două categorii de victime: o victimă principală (mediul) și o victimă secundară (persoana fizică sau persoana juridică, privată ori publică, proprietarul sau administratorul „bunului-mediul”). Aceasta din urmă are un drept la acțiune. Orice atingere adusă mediului duce la obligarea făptuitorului la readucerea mediului la starea anterioară și la despăgubirea persoanei în patrimoniul căreia s-a reflectat prejudiciul (de exemplu, despăgubirea pentru beneficiul nerealizat). Există și o a treia categorie de persoane, terții, care nu au un drept de proprietate sau administrare a „bunului-mediul”, dar care au un drept subiectiv general la mediu, drept care fundamentează dreptul la acțiune.

Prejudiciul. O.U.G. nr. 195/2005 utilizează noțiunea de „prejudiciu adus mediului”, care ar avea un conținut diferit de cea de prejudiciu ecologic. Plecând de la ideea că orice atingere adusă unui element al

mediului nu poate să nu aibă efecte și asupra altor elemente componente ale mediului (de exemplu, poluarea apei are efecte negative și asupra faunei acvatice), *prejudiciul ecologic* reprezintă atingerea adusă ansamblului elementelor unui sistem, ceea ce ar ridica probleme privind dreptul la reparație. Prejudiciul ecologic a fost definit, pe rând, ca reprezentând: dauna cauzată persoanelor și bunurilor de către mediul în care acestea se găsesc; dauna adusă de către om mediului¹; aceea formă de prejudiciu cauzată prin fapte de orice fel care lezează valori ale mediului².

Legătura de cauzalitate dintre prejudiciu și fapta licită sau ilicită. Prejudiciul adus mediului putând reprezenta rezultatul unor acțiuni negative succesive asupra mediului sau rezultatul mai multor factori, legătura de cauzalitate dintre faptă și prejudiciu este adesea greu de stabilit. Un exemplu clasic ar fi cel al poluării produse de autoturisme, de fabrici etc. Vor face parte din lanțul causal nu numai cauzele directe ale prejudiciului, ci și acelea care au reprezentat doar cauza mediată a producerii lui. Sarcina dovedirii făptuitorului revine persoanei prejudiciate. De aceea, pentru situațiile în care victima nu poate realiza această probă, doctrina a instituit și practica a preluat *prezumția probabilității legăturii de cauzalitate*. Prezumția este larg utilizată, mai ales în cazul prejudiciilor indirecte, întâlnite frecvent în materie de mediu, admitându-se acoperirea acestora. Atunci când prejudiciul este rezultatul acțiunii sau al inacțiunii mai multor persoane, pentru angajarea răspunderii nu se cere ca fiecare dintre acestea să cunoască fapta celeilalte persoane, singura condiție care se cere este ca fapta să fie cauza imediată sau mediată a prejudiciului. În acest caz, răspunderea este solidară, fiecare dintre persoane putând fi obligată la repararea totală a prejudiciului.

Cazurile exoneratoare de răspundere. În dreptul mediului, acestea sunt limitate la forța majoră și atitudinea culpabilă a victimei înseși. Menționăm că starea de necesitate nu reprezintă cauză exoneratoare de răspundere, ea nu va exonera de răspundere autorul atunci când dauna

---

¹ A se vedea E. LUPAN, *Cu privire la noțiunea juridică a prejudiciului ecologic*, în *Dreptul nr. 3/2003*, p. 77-89.

² A se vedea S.M. TEODOROIU, *Răspunderea civilă pentru dauna ecologică*, Ed. Lumina Lex, București, 2003, p. 54.

provocată mediului este mult mai gravă decât consecințele evenimentului asupra bunului a cărui salvare se urmărește¹.

§3. Răspunderea conform O.U.G. nr. 68/2007 și Directivei 2004/35/CE

O.U.G. nr. 68/2007 statuează², ca regulă generală, regimul răspunderii obiective pentru prejudiciile cauzate mediului de orice tip de activitate profesională și pentru amenințările iminente cu un astfel de prejudiciu determinate de aceste activități. În acest sens, Anexa nr. 3 la O.U.G. nr. 68/2007 enumeră activitățile pentru care răspunderea este obiectivă, fiind considerate că prezintă un risc pentru mediu și sănătatea oamenilor.

Prin derogare de la regula generală, se instituie³ o răspundere subiectivă în sarcina celor care desfășoară activități profesionale care nu prezintă prin ele însele un grad ridicat de risc, motiv pentru care legiuitorul, în paralel cu cerința referitoare la existența intenției sau a culpei, restrânge sfera prejudiciului asupra mediului la cel asupra speciilor și habitatelor naturale protejate, precum și la orice amenințări iminente cu un astfel de prejudiciu cauzat de respectivele activități.

Întrucât, în materia răspunderii, O.U.G. nr. 68/2007 transpune identic Directiva 2004/35/CE, ne vom limita la a comenta dispozițiile acestei directive, și nu pe cele ale O.U.G. nr. 68/2007, intervenind, unde va fi cazul, și cu trimiteri către aceasta din urmă.

Directiva 2004/35/CE stabilește un cadru legal al răspunderii bazat pe principiul „poluatorul plătește”⁴. Conform acestui principiu, operatorul a cărui activitate a cauzat o daună asupra mediului sau o amenințare iminentă de producere a unei asemenea daune trebuie să răspundă financiar. Caracteristic pentru această directivă este faptul că ea vizează daunele ecologice propriu-zise și este centrată pe puterea și obligațiile autorităților

---

¹ Un exemplu elocvent ar fi cel al evacuării substanțelor toxice și explozive dintr-o clădire aflată în flăcări, atunci când, prin evacuare, substanțele se împrăștie și produc daune mediului, afectând fauna și flora.

² A se vedea art. 3 alin. (1) lit. a) din O.U.G. nr. 68/2007.

³ A se vedea art. 3 alin. (1) lit. b) din O.U.G. nr. 68/2007.

⁴ Art. 1 din Directiva 2004/35/CE.

publice. Directiva abordează răspunderea mai mult din punct de vedere administrativ decât din punct de vedere civil. Dauna sau prejudiciul ecologic este diferit față de dauna sau prejudiciul civil. Plecând de la principiul „poluatorul plătește”, Directiva 2004/35/CE construiește o nouă noțiune de prejudiciu, dându-i acestuia un sens ecologic, specific dreptului mediului. Prejudiciul ecologic dobândește un sens mai larg decât în dreptul civil, poluatorul urmând a suporta nu numai dauna efectivă și directă, ci și costurile măsurilor de prevenire a poluării, precum și pe cele de limitare a efectelor acesteia.

Trăsăturile răspunderii pentru daune aduse mediului în lumina Directivei 2004/35/CE vor fi analizate în cele ce urmează.

Fapta ilicită cauzatoare de prejudiciu trebuie să constea în producerea de daune mediului prin: exploatarea unei instalații care face obiectul unui permis; gestionarea defectuoasă a deșeurilor, cu excepția împrăștierii nămolului de epurare provenit din stațiile de tratare a apelor urbane reziduale, când acesta este utilizat în scopuri agricole și exceptarea de la răspundere este prevăzută de statul pe teritoriul căruia se desfășoară activitatea; orice deversare defectuoasă a unor substanțe în apele interioare de suprafață, când aceasta face obiectul unei autorizări prealabile; orice deversare defectuoasă a unor substanțe în apele subterane, când aceasta face obiectul unei autorizări prealabile; deversarea sau introducerea unor substanțe poluante în apele de suprafață sau subterane care fac obiectul unui permis; captarea și îndiguirea apelor supuse unei autorizării prealabile; fabricarea, utilizarea, depozitarea, tratarea, condiționarea și eliminarea în mediu și transportul la locul de depozitare a substanțelor periculoase, a preparatelor periculoase, a produselor fitofarmaceutice, a produselor biocide; transportul rutier, feroviar, pe cale navigabilă, maritim sau aerian al mărfurilor periculoase ori al mărfurilor poluante; exploatarea instalațiilor supuse unei autorizări; utilizarea limitată și transportul microorganismelor modificate genetic; orice diseminare deliberată în mediu, orice transport sau introducere pe piață a organismelor modificate genetic; transportul transfrontalier al deșeurilor, în interiorul, în intrarea sau la

ieșirea din Uniunea Europeană; gestionarea deșeurilor extractive; operarea siturilor de stocare¹.

Prejudiciul sau dauna de mediu. Dauna este definită² ca fiind orice modificare negativă măsurabilă a unei resurse naturale sau o deteriorare măsurabilă a unui serviciu legat de resursele naturale care pot surveni direct sau indirect. *Dauna adusă mediului*³ semnifică, în principal: daunele cauzate speciilor și habitatelor naturale protejate (orice daună care are efecte negative grave asupra constituirii sau a menținerii unei stări favorabile de conservare a unor asemenea habitate sau specii); daunele aduse apelor (orice daună cu efecte negative grave asupra stării ecologice, chimice sau cantitative ori asupra potențialului ecologic al apelor în cauză, inclusiv al apelor marine); daune aduse solului (orice contaminare a solului care creează un risc semnificativ de consecințe negative asupra sănătății umane prin introducerea directă sau indirectă în sol sau în subsol a unor substanțe, preparate, organisme sau microorganisme). Dauna de mediu nu cuprinde și dauna adusă sănătății, vieții și patrimoniului particularilor, acestea putând fi acoperite pe calea dreptului comun.

Directiva 2004/35/CE se aplică daunelor aduse mediului, prin exercitarea uneia dintre activitățile profesionale enumerate în Anexa III, și oricărei amenințări iminente de producere a unor asemenea daune care este determinată de una dintre aceste activități. De asemenea, se aplică și daunelor aduse speciilor și habitatelor naturale protejate prin exercitarea uneia dintre activitățile profesionale, altele decât cele enumerate în Anexa III, și oricărei amenințări iminente de producere a unor asemenea daune determinate de una dintre aceste activități, în cazul în care operatorul a comis o eroare sau o neglijență⁴.

Această directivă se aplică fără a aduce atingere legislației Uniunii Europene mai stricte care reglementează desfășurarea uneia dintre activitățile care intră sub incidența domeniului său de aplicare și fără să aducă

---

¹ Anexa III la Directiva 2004/35/CE.

² Art. 2 pct. 2 din Directiva 2004/35/CE.

³ Art. 2 pct. 1 din Directiva 2004/35/CE.

⁴ Art. 3 alin. (1) din Directiva 2004/35/CE.

atingere legislației Uniunii Europene care prevede reguli privind conflictele de competență¹.

Fără să aducă atingere legislației interne aplicabile, directiva nu conferă părților private niciun drept la despăgubiri ca urmare a unei daune aduse mediului sau a unei amenințări iminente de producere a unei asemenea daune².

De asemenea, din sfera de aplicare a Directivei 2004/35/CE sunt excluse³ daunele aduse mediului sau amenințările iminente de producere a unei astfel de daune cauzate de un conflict armat, de ostilități, un război civil sau o insurecție ori de un fenomen natural cu caracter excepțional, inevitabil și irezistibil.

Totodată, sunt exceptate⁴: daunele care sunt acoperite prin prevederile altor convenții internaționale, precum: daunele pentru poluarea cu hidrocarburi; daunele cauzate în timpul transportului rutier, feroviar și pe cale de navigație interioară al mărfurilor nocive sau periculoase; daunele în materia energiei nucleare; daunele rezultate din transportul maritim al materialului nuclear.

*Subiectele răspunderii. Subiectul activ este operatorul, persoană fizică sau juridică*⁵, de drept privat sau public, care săvârșește una dintre faptele

---

¹ Art. 3 alin. (2) din Directiva 2004/35/CE.

² Art. 3 alin. (3) din Directiva 2004/35/CE.

³ Art. 4 alin. (1) din Directiva 2004/35/CE.

⁴ A se vedea art. 4 alin. (2) și (4) și Anexele IV și V din Directiva 2004/35/CE.

⁵ Potrivit art. 2 pct. 6 din Directiva 2004/35/CE, „operator» înseamnă orice persoană fizică sau juridică, privată sau publică, care desfășoară sau controlează o activitate profesională sau, în cazul în care legislația internă prevede acest lucru, căreia i s-a încredințat o putere economică însemnată asupra funcționării tehnice a unei astfel de activități, inclusiv titularul unui permis sau al unei autorizații pentru o astfel de activitate sau persoana care înregistrează sau notifică o astfel de activitate”. În temeiul art. 2 pct. 7 din directivă, „activitate profesională» înseamnă orice activitate desfășurată în cadrul unei activități economice, afaceri sau întreprinderi, indiferent de caracterul său privat sau public, lucrativ sau nelucrativ”. În plus, a se vedea și art. 2 pct. 11 (pentru definiția operatorului – „orice persoană fizică sau juridică de drept public sau privat care desfășoară sau deține controlul unei activități profesionale sau, în cazul în care legislația națională prevede acest lucru, care a fost investită cu putere economică decisivă asupra funcționării tehnice a unei astfel de activități, inclusiv deținătorul unui act de reglementare pentru o astfel de activitate ori persoana care

prevăzute Directiva 2004/35/CE. Subiecte ale răspunderii vor fi persoanele fizice sau juridice de drept public care au obligația să controleze activitățile prevăzute de directivă, precum și titularul oricărei autorizații. *Subiectul pasiv (victima)* poate fi *orice persoană*, fizică sau juridică, afectată sau susceptibilă de a fi afectată de dauna adusă mediului sau care are un interes suficient în ceea ce privește luarea deciziilor în domeniul mediului privind dauna ori care invocă o atingere a unui drept, în cazul în care dreptul procedural administrativ al unui stat membru impune o astfel de condiție¹. Persoanele care pot avea calitatea de subiect pasiv au dreptul să prezinte autorității competente orice observații legate de producerea unor daune asupra mediului sau de o amenințare de producere a unor astfel de daune de care au cunoștință și au dreptul să solicite autorității competente să ia măsuri în temeiul Directivei 2004/35/CE. Statele membre stabilesc cazurile în care există „interes suficient” sau „atingere a unui drept”. În acest sens, interesul oricărei organizații neguvernamentale care activează în domeniul protecției mediului și care îndeplinește condițiile cerute de legislația internă este considerat suficient, iar astfel de organizații sunt considerate ca beneficiare ale unor drepturi susceptibile de a face obiectul unei atingeri.

Răspunderea. Directiva 2004/35/CE consacră răspunderea obiectivă, fundamentată pe principiul „poluatorul plătește”², conform căruia operatorul a cărui activitate a cauzat o daună asupra mediului sau a cărui activitate reprezintă o amenințare iminentă de producere a unei asemenea daune trebuie să răspundă financiar. Directiva prevede și un caz al răspunderii întemeiate pe culpă, și anume cel al răspunderii pentru daunele produse speciilor și habitatelor naturale protejate. În acest caz, răspunderea poate fi antrenată doar dacă se dovedește comiterea unei erori sau existența unei neglijențe din partea poluatorului.

înregistrează sau notifică o astfel de activitate”) și pct. 1 din O.U.G. nr. 68/2007 (pentru definiția activității profesionale – „orice activitate desfășurată în cadrul unei activități economice, afaceri sau unei întreprinderi, indiferent de caracterul său privat sau public, profit sau nonprofit”).

¹ Art. 12 alin. (1) din Directiva 2004/35/CE, precum și art. 20 din O.U.G. nr. 68/2007.

² Art. 1 din Directiva 2004/35/CE, precum și art. 1 din O.U.G. nr. 68/2007.

Acțiunea de prevenire. În situația în care nu a survenit încă o daună asupra mediului, dar există o amenințare iminentă de producere a unei asemenea daune, Directiva 2004/35/CE instituie¹ în persoana operatorului obligația de a lua fără întârziere măsurile de prevenire necesare și de a informa în cel mai scurt timp autoritatea competentă cu privire la toate aspectele relevante ale situației dacă amenințarea de producere a unei daune asupra mediului nu este eliminată, în pofida măsurilor de prevenire luate de către operator.

Formele reparării daunelor aduse mediului. Anexa II la Directiva 2004/35/CE stabilește un cadru comun care trebuie aplicat pentru a alege măsurile cele mai potrivite de asigurare a reparării daunelor aduse mediului.

Pe de o parte, *repararea daunelor aduse apelor sau speciilor ori habitatelor naturale protejate* se realizează prin readucerea mediului la starea sa inițială cu ajutorul unor acțiuni de reparare primară², complementară³ sau compensatorie⁴; repararea „primară” înseamnă o măsură de reparare prin care resursele naturale prejudiciate și/sau serviciile deteriorate revin la starea inițială sau se apropie de aceasta; repararea „complementară” înseamnă orice măsură de reparare întreprinsă cu privire la resursele naturale și/sau servicii, pentru a compensa faptul că repararea primară nu determină refacerea completă a resurselor naturale și/sau a serviciilor

---

¹ Art. 5 din Directiva 2004/35/CE și art. 10 din O.U.G. nr. 68/2007.

² „Scopul reparării primare este de a readuce resursele naturale și/sau serviciile prejudiciate la starea lor inițială sau la o stare apropiată de aceasta” (pct. 1.1.1. din Anexa II la Directiva 2004/35/CE).

³ „În cazul în care resursele naturale și/sau serviciile prejudiciate nu revin la starea lor inițială, se întreprinde o reparare complementară. Scopul reparării complementare este de a furniza un nivel al resurselor naturale și/sau al serviciilor, inclusiv într-un alt sit, după caz, similar cu cel care ar fi fost furnizat în cazul în care situl prejudiciat ar fi revenit la starea lui inițială. În cazul în care este posibil și oportun, celălalt sit ar trebui să fie legat geografic de situl prejudiciat, având în vedere interesele populației afectate” (pct. 1.1.2. din Anexa II la Directiva 2004/35/CE).

⁴ „Repararea compensatorie se întreprinde pentru a compensa pierderile intermediare de resurse naturale și de servicii până la regenerarea lor. Această compensare aduce îmbunătățiri suplimentare habitatelor naturale și speciilor protejate sau apelor, fie în situl prejudiciat, fie într-un alt sit. Ea nu constă în despăgubiri financiare acordate publicului” (pct. 1.1.3. din Anexa II la Directiva 2004/35/CE).

prejudiciate; repararea „compensatorie” înseamnă orice acțiune întreprinsă în scopul compensării pierderilor intermediare de resurse naturale și/sau de servicii care au loc între data producerii daunei și momentul în care repararea primară și-a făcut pe deplin efectul; „pierderile intermediare” sunt cele care rezultă din faptul că resursele naturale și/sau serviciile prejudiciate nu își pot îndeplini funcțiile ecologice sau să furnizeze servicii altor resurse naturale ori publicului până la producerea efectelor măsurilor primare sau complementare. Ele nu pot consta în despăgubiri financiare acordate publicului.

Potrivit Directivei 2004/35/CE, regula este că, în cazul în care o acțiune de reparare primară nu determină revenirea mediului la starea lui inițială, se realizează o acțiune de reparare complementară și că, în afară de aceasta, pentru a compensa pierderile intermediare suferite, se întreprinde o acțiune de reparare compensatorie. Repararea daunelor aduse mediului, în ceea ce privește daunele aduse apelor sau speciilor ori habitatelor naturale protejate, implică, de asemenea, eliminarea oricărui risc semnificativ de impact negativ asupra sănătății umane.

Pe de altă parte, în ceea ce privește *repararea daunelor aduse solului*¹, se iau măsurile necesare pentru a garanta cel puțin eliminarea, controlul, limitarea sau reducerea contaminanților relevanți, astfel încât solurile contaminate, ținând seama de utilizarea lor actuală sau prevăzută pentru viitor în momentul producerii daunelor, să nu mai prezinte vreun risc considerabil de impact negativ asupra sănătății umane. Existența unui astfel de risc se apreciază prin intermediul unor proceduri de evaluare a riscurilor, luând în considerare caracteristicile și funcția solurilor, tipul și concentrația de substanțe, preparate, organisme sau microorganisme dăunătoare, gradul de risc pe care îl prezintă și posibilitatea de dispersie. Utilizarea se stabilește pe baza reglementărilor privind utilizarea solului sau a altor reglementări relevante în vigoare, după caz, în momentul producerii daunei. În cazul în care destinația solurilor se schimbă, se iau toate măsurile necesare pentru a preveni orice risc de impact negativ asupra sănătății umane. În absența unor reglementări în domeniul utilizării solu-

---

¹ Pct. 2 din Anexa II la Directiva 2004/35/CE.

rilor sau a altor reglementări relevante, natura zonei relevante în care s-a produs dauna, ținând seama de potențialul de dezvoltare a zonei, determină utilizarea zonei respective. Se ia în considerare o opțiune de regenerare naturală, adică o opțiune în care nu are loc nicio intervenție umană directă în procesul de reabilitare.

Costuri de prevenire și reparare. Operatorul este cel care suportă¹ costurile acțiunilor de prevenire și de reparare întreprinse în temeiul Directivei 2004/35/CE. Autoritatea competentă recuperează, *inter alia*, prin intermediul unei garanții reale sau al altor garanții corespunzătoare, de la operatorul care a cauzat dauna sau amenințarea iminentă de producere a daunei costurile pe care le-a suportat pentru desfășurarea acțiunilor de prevenire sau de reparare întreprinse în temeiul directivei. Totuși, prin excepție, în cazul în care cheltuielile necesare în acest scop ar fi mai mari decât suma de recuperat sau atunci când operatorul nu poate fi identificat, autoritatea competentă poate decide să nu recupereze toate costurile suportate².

În situații speciale³, operatorul nu este obligat să suporte costul acțiunilor de prevenire sau de reparare întreprinse în temeiul directivei, dar numai în cazul în care poate demonstra că dauna adusă mediului sau amenințarea iminentă de producere a acesteia: a fost cauzată de un terț, în pofida aplicării măsurilor de securitate corespunzătoare; a rezultat din respectarea unui ordin sau a unei instrucțiuni provenind de la o autoritate publică, altul (alta) decât un ordin sau o instrucțiune dat(ă) ca urmare a unei emisii sau a unui incident cauzat de activitățile proprii ale operatorului. În aceste cazuri, statele-membre iau măsurile necesare pentru a permite operatorului să își recupereze costurile.

---

¹ A se vedea art. 8 alin. (1) din Directiva 2004/35/CE și art. 26 din O.U.G. nr. 68/2007.

² A se vedea art. 8 alin. (2) din Directiva 2004/35/CE și art. 27 alin. (1)-(2) din O.U.G. nr. 68/2007.

³ A se vedea art. 8 alin. (3) din Directiva 2004/35/CE și art. 27 alin. (1)-(2) din O.U.G. nr. 68/2007.